

EL PERILL DE SER ACTIVISTA MEDIAMBIENTAL

Taula rodona "El perill de ser activista mediambiental", a l'Espai d'Arts Escèniques Casal d'Alella.

COMISSIÓ DE COOPERACIÓ

Mirades al món

La Comissió de Cooperació de l'Ajuntament d'Alella organitzem des del 2008 les Jornades de Cooperació Internacional Mirades al món, on cada any es posa el focus en una temàtica en la qual mirem d'aprofundir. L'objectiu principal és acostar a Alella la reflexió sobre les desigualtats i desequilibris al món globalitzat, per fomentar el debat i l'esperit crític entre la ciutadania.

L'any passat, amb el títol Accés a l'aigua: dret humà en perill!, hi vam tractar el problema del canvi climàtic i com afecta l'accés a l'aigua dels diferents pobles i territoris. Hi vam analitzar una de les conseqüències més paleses de la manca d'accés a aquest recurs imprescindible per a la vida: les migracions per motius mediambientals, de les quals es parla ben poc als grans mitjans de comunicació.

La valoració de les jornades del 2019 va ésser tan positiva que enguany el fil conductor busca continuar la mateixa línia, però aprofundint en una temàtica diferent

com és la situació de totes aquelles persones que defensen els drets mediambientals, tant necessaris per frenar la catàstrofe climàtica cap a la qual ens aboquem.

El cost de defensar el medi ambient

Els moviments mundials per la justícia ambiental estan formats per activismes locals contra l'extracció de combustibles fòssils, la mineria a cel obert, les plantacions d'arbres, les repeses hidroelèctriques i les indústries extractives, la gestió dels residus en abocadors descontrolats, etc. Majoritàriament estan formats pels grups més vulnerables i les protestes són pacífiques.

Ser activista té un cost molt alt, en forma de tota mena de violència, tortures, assassinats i desaparicions. És especialment perillós quan es tracta de pobles indígenes i conflictes relacionats amb la mineria i l'ús de la terra.

Ho evidencia un estudi de l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals de la Universitat Autònoma de Barcelona, que xifra en un 20% els casos en què les activistes han de fer front a denúncies, multes, judicis

i penes de presó; en un 18%, la violència física, i en un 13% els assassinats. Unes xifres que augmenten quan es tracta de pobles indígenes.

L'ONG Global Witness ha comptabilitzat que només durant l'any 2019 fins a 212 defensores de la terra i el medi van ésser assassinades, respecte a 160 el 2018. Això implica que durant el 2019, si féssim la mitjana, van ésser assassinades més de quatre persones per setmana. Més de la meitat d'aquestes morts van tenir lloc a Colòmbia (64 assassinats) i les Filipines (43). Els segueixen el Brasil (24), Mèxic (18), Hondures (14) i Guatemala (12).

Si ens fixem en la regió de l'Amèrica Llatina, continua essent la més mortífera perquè registra dues tercers parts dels assassinats mundials. Global Witness ja ha comptabilitzat 1.500 assassinats d'activistes mediambientals des del 2002, any en què es van començar a documentar aquestes morts.

A part dels casos de més violència, la via més comuna de lluita contra aquests moviments és el desprestigi i la criminalitat-

Recital de poesia síria "Com ens n'alliberem de nosaltres", a Can Manyé.

Exposició dels projectes de cooperació.

zació, que enguany els mateixos governs locals. Una de les tècniques més utilitzada són els "grups de xoc", que es dediquen a difondre acusacions i rumors falsos sobre aquests moviments amb la finalitat de dinamitar-ne el prestigi i la reputació. Segons Amnistia Internacional, aquesta estratègia s'utilitza des dels anys 1960 i és especialment útil en localitats petites i més aïllades, on l'accés a la informació és més difícil.

La impunitat per sistema

Una de les principals causes que fa que aquest problema vagi en augment és que les autoritats no hi posen fil a l'agulla i no detenen ni castiguen els assassins. A tall d'exemple tenim l'impactant informe de Michel Forst, relator de les Nacions Unides, sobre la situació de les defensores de drets humans a Mèxic, on constata que el 98%

dels delictes d'aquesta mena quedaven sense resoldre. És una xifra esgarrifosa i que ens fa adonar que, molts cops, qui hi ha al darrere d'aquests crims és el mateix estat.

Amnistia Internacional denuncia que hi ha una estigmatització sistemàtica de l'activisme ambientalista, acompanyada de denúncies judicials infundades. Aquests governs utilitzen tots els recursos al seu abast, com ara la imposició arbitrària de normes per desnonar forçosament pobles indígenes que reclamen el seu dret a la terra i al medi.

La impunitat institucionalitzada té per objectiu generar un clima de por i inseguretat i controlar o desmantellar així els moviments i les protestes.

Darrere de governs corruptes o impassibles –en el millor dels casos– trobem grans interessos econòmics que busquen enriquir-se a canvi del nostre planeta i no dubten a passar per sobre de la vida de les persones que els puguin obstaculitzar el negoci.

Assassinat de Berta Cáceres: punt d'inflexió?

Berta Cáceres era una activista hondurenca, fundadora del Consell Cívic d'Organitzacions Populars i Indígenes d'Hondures (COPINH) i líder de l'oposició al projecte hidroelèctric de la presa Agua Zarca al riu Gualcarque, que posava en perill els recursos aqüífers del poble lenca.

El 3 de març del 2016, després d'haver rebut unes quantes amenaces de mort, va ser assassinada d'un tret a casa seva. Aquest cas, que ha quedat impune, va saltar als mitjans de comunicació internacionals i tots es van fer ressò d'aquesta realitat silenciada.

Es va situar el focus en aquest problema que poc ha canviat des d'aleshores, perquè continuen els assassinats i la impunitat. De

fet, Global Witness ha alertat que la tendència de persecució de l'activisme mediambiental empitjora i es preveu un futur descoratjador.

Tot i aquest panorama, des d'aquestes pàgines volem llançar un crit d'esperança perquè les administracions públiques catalanes sí que hi hem posat el focus i hem començat a treballar-hi.

Catalunya defensa qui defensa

L'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament té en marxa el Programa Català de Protecció de Defensors i Defensores dels Drets Humans des del 2017. Any a any s'acullen a Catalunya durant sis mesos persones defensores dels drets humans i mediambientals que als seus països d'origen es troben en perill pel seu activisme. El programa preveu la protecció i l'atenció integral a les acollides durant l'estada a casa nostra, a més d'assegurar-los un retorn sense risc als països d'origen.

Una de les claus d'aquests programes és la incidència política tant a l'estat espanyol i la Unió Europea com als països d'origen de les defensores, perquè és imprescindible posar fi a la impunitat i que les agressions perpetrades per governs corruptes s'aturin immediatament.

Des d'Alella posem el nostre esforç a fer incidència i sensibilització donant veu a aquestes defensores, periodistes i activistes perseguides als seus països d'origen per mirar de construir un món més just. Per això financem projectes de cooperació al desenvolupament amb un enfocament basat en els drets humans i alhora programem activitats de sensibilització al poble –les jornades Mirades al món, tertúlies en primera persona, cicle de cinema social, etc.– convidant-les a explicar-nos la seva història i definint conjuntament quin suport els podem donar des d'aquí. ●

Espectacle de circ, a càrrec de Joan Català.